

LIETUVOS RESPUBLIKOS SEIMO NARYS

STASYS TUMĖNAS

NAUJIENLAIŠKIS

Nr. 5 (5) 2021-12-17

„AUŠROS“ APYGARDA, ŠIAULIAI

2020–2024 m. Seimo kadencija

Seimo narys nuo 2020-11-13

Iškėlė: Lietuvos valstiečių ir žaliųjų sąjunga

Išrinktas: Aušros (Nr. 25) apygardoje (Šiauliai)

Lietuvos valstiečių ir žaliųjų sąjungos frakcijos narys (2020-11-13)

Kultūros komiteto narys (2020-11-19)

Laisvės kovų ir valstybės istorinės atminties komisija, Komisijos narys (2020-11-24)

Laikinoji grupė „Už šeimą“, narys

Laikinoji Kultūros paveldo, Europos kultūros kelių ir šv. Jokūbo kelio grupė, narys

Laikinoji Lietuvos kariuomenės veteranų rėmimo grupė, narys

Laikinoji Seimo ir akademinės bendruomenės bendradarbiavimo grupė, narys

Laikinoji Šiaulių krašto bičiulių grupė, pirmininkas

Lituanistikos tradicijų ir paveldo įprasminimo komisija, narys (2021-01-15)

Seimo delegacija Lietuvos Respublikos Seimo, Lenkijos Respublikos Seimo bei Senato ir Ukrainos Aukščiausiosios Rados narių asamblėjoje, narys

Tarpparlamentinių ryšių su Armėnijos Respublika grupė, narys

Tarpparlamentinių ryšių su Jungtine Didžiosios Britanijos ir Šiaurės Airijos Karalyste grupė, narys

Tarpparlamentinių ryšių su Kanada grupė, narys

Tarpparlamentinių ryšių su Šveicarijos Konfederacija grupė, narys

Tarpparlamentinių ryšių su Šventuoju Sostu grupė, narys

POLITIKO ŽODIS

Seimo narys Stasys TUMĖNAS atsako į padėjėjo Nerijaus BRAZAUSKO klausimus.

Nerijus Brazauskas (toliau – N. B.). Rudens sesija parodė, kad pandemijos, neteisėtos migracijos, infliacijos, agresyvaus geopolitinio lauko kontekste svarbiausiais darbotvarkės klausimais tapo nedidelio kiekio narkotikų dekriminalizavimas, liberalesnė alkoholinių gėrimų pardavimo tvarka pilnamečiams asmenims nuo 18 metų, 100 eurų dydžio vienkartinės išmokos pasiskiepijusiems senjorams nuo 75 metų etc. Ar šių klausimų iškėlimas ir svarstymas Seimo komitetuose bei posėdžių salėje nerodo, kad trūksta politikų valstybininkų, kurie gebėtų matyti ir spręsti realias visos valstybės problemas, o ne tenkinti siaurus partinius interesus ir (ar) išipareigojimus rinkėjams bei lobistams?

Stasys Tumėnas (toliau – S. T.). Atvirkščiai, jie, „naujieji“ Seimo nariai, atstovaujantys valdančiajai koalicijai, ir galvoja, kad jie yra modernūs, šiuolaikiški politikai. Pvz., Laisvės partijos trubadūrai neslepia, kad jie į Seimą atėjo ne miegoti, o vykdyti savo programą, o visus, kurie tuo abejoja, net koalicijos partnerius, vadina „agroliberalais“, suprask – „kaimietukais“.

Kaip LRS ir Pasaulio lietuvių komisijos narys, bendraujantis su daugybe pasaulio lietuvių, noriu atkreipti dėmesį, kad gaunu daug susirūpinimo, pasipiktinimo, įspėjimo, raginimų laiškų nedaryti to, kas bandoma „prastumti“ mūsų liberalų. O tie klausimai kartojasi: „Ar jūs ten, Lietuvoje, manote, kad Amerikoje kvailesnis jaunimas, kad alkoholiu ten prekiaujama nuo 21 metų?“; „Ar jūs dekriminalizuodami siekiate to, ką Amerika išgyveno prieš 40–50 metų?“ Tokių klausimų daugybė, o atsakyti mes, būdami opozicijoje, galime tik balsuodami „prieš“. Prisiminate, kaip oponentai šaipėsi, kad S. Skvernelio Vyriausybė išmokėjo 200 eurų išmokas pirmojo karantino metu senjorams? Dabar už skiepą dovanojame po 100 eurų senjorams. Ar čia jau kita situacija, ar tik dvejopi standartai?

N. B. Lietuva jau kurį laiką vykdo nelegalių migrantų „apgręžimo“ politiką, kuri, mano galva, ateityje virs ieškiniais Europos Žmogaus Teisių Tisme, nes galimai pažeidžiami Lietuvos priimti tarptautinės teisės (*Visuotinės žmogaus teisių deklaracijos* 5 straipsnis, reglamentuojantis, kad niekas negali būti kankinamas arba patirti žiaurų, nežmonišką ar žeminantį jo orumą elgesį arba būti taip baudžiamas; *Konvencijos dėl pabėgėlių statuso* 33 straipsnis, draudžiantis bet koku būdu išsiųsti ir sugrąžinti pabėgėlį į šalį, kur jo gyvybei ar laisvei grėstų pavojus dėl rasės, religijos, pilietybės, priklausymo tam tikrai socialinei grupei ar dėl politinių pažiūrų), Europos Sąjungos

teisės (Europos Sąjungos pagrindinių teisių chartijos 19 straipsnis, draudžiantis kolektyvinį asmenų išsiuntimą etc.) įsipareigojimai.

S. T. Akivaizdu, kad ta netikėta Lietuvą užgriuvusi problema (bėda) nėra vien tik Lietuvos reikalas, bet neaišku, kaip tarptautiniuose teismuose bus sprendžiami galimi pabėgėlių skundai. Priminsiu, kad mes dabar Seime priimame daug įstatymų, jų pataisų dėl esamos padėties problemų sprendimų, bet Europos Sąjungos įstatymai turi viršenybę prieš Lietuvos įstatymus, taigi mūsų pastangos gali vienu teismo sprendimu būti nubrauktos. O tų problemų dėl pabėgėlių statuso, jų teisinės padėties, net gyvenimo, įkurdinimo, integravimo sąlygų kelia ir Seimo žmogaus teisių komiteto pirmininkas V. Raskevičius, ir Seimo kontrolieriaus tarnyba. Yra daug perspėjimų, priminimų ir apie tarptautinės teisės tariamus pažeidimus, jų interpretavimą remiantis ekstremalia situacija. Dar galiu priminti, regis, užmirštą 1969 m. gegužės 23 d. *Vienos konvencijos dėl tarptautinių sutarčių teisės* 26 straipsnį, įtvirtinusi esminį *Pacta sunt servanda* („Sutarties privaloma laikytis“) principą, 27 straipsnį imperatyviai sakantį, kad „šalis negali pasitelkti savo vidaus teisės nuostatų, kad pasiteisintų dėl sutarties nesilaikymo.“

Nesu teisės ekspertas, bet Lietuvos argumentai, išdėstyti Vidaus reikalų ministro, Valstybės lygio ekstremaliosios situacijos operacijų vadovo sprendime (2021 m. rugpjūčio 2 d. Nr. 10V-20), argumentuojant ES išorine siena, nacionalinio saugumo interesais, masinio užsieniečių antplūdžio likvidavimu, galimai yra nepakankami. Gali būti, kad tokiu sprendimu galimai pažeidžiamas Lietuvos Respublikos Konstitucijos 138 straipsnis, kuriame aiškiai parašyta, kad „Tarptautinės sutartys, kurias ratifikavo Lietuvos Respublikos Seimas, yra sudedamoji Lietuvos Respublikos teisinės sistemos dalis“. Bet tai jau konstitucinės teisės žinovų reikalas tai paaiškinti mums, įstatymų leidėjams, bet nerimo yra.

Apie tai kalba ir Lietuvoje prieglobstį radę pabėgėliai, humanitarinę pagalbą prie Lietuvos-Baltarusijos sienos teikiantys Lietuvos piliečiai ir nevyriausybinės organizacijų atstovai. Tie, kas nesutinka – net keliolika nevyriausybinių organizacijų, pilietiniai judėjimai, Lietuvos gyventojai – parengė ir peticiją, kurioje nurodoma, kad Vyriausybės veiksmai kovojant su migracijos krize pažeidžia žmogaus teises. Tvirtinama, kad „atvykėliai nėra grėsmė, o galimybė kurti įvairesnę bei turtingesnę Lietuvą.“ Organizatoriai, iškėlę konkrečius reikalavimus, ragina neapgręžti prieglobsčio prašytojų į Baltarusiją ir sudaryti jiems realias galimybes pateikti prieglobsčio prašymą. Taip pat reikalaujama gerinti sąlygas apgyvendinimo centruose, suteikti reikalingą medicinos pagalbą ir socialines paslaugas, vykdyti stebėseną dėl galimų jų teisių pažeidimų. Taigi prognozuoti, kaip esama situacija dėl pabėgėlių krizės valdymo bus vertinama tarptautinės teisės kontekste, nesiimu, bet problemų gali kilti ateityje.

N. B. Seimo Biudžeto ir finansų komitetas net nesvarstė Jūsų ir kolegų pasiūlymo 2022 metų valstybės biudžeto ir savivaldybių biudžetų finansinių rodiklių patvirtinimo įstatymo projektui Nr. XIVP-966. Pasiūlėte skirti 750 tūkst. eurų koncertų salės akustikos sprendinių įgyvendinimui ir tinkamam projekto „Šiaulių miesto savivaldybės BĮ koncertinės įstaigos „Saulė“ infrastruktūros modernizavimas ir išplėtimas, pritaikant ją visuomeniniams poreikiams“ užbaigimui.

Gal ateityje reikėtų nebesinaudoti Seimo nario teise teikti pasiūlymus dėl valstybės biudžeto finansinių rodiklių, kadangi iš anksto aišku, kad jie bus atmesti, nes kasmet bus ta pati situacija – valstybės išlaidų didinimas didins valdžios sektoriaus deficitą?

S. T. Siūlote nuleisti rankas? O aš siūlau būti kantriems ir nuosekliems. Visa bėda, kad valdžios galias norima fokusuoti ne LR Seime, o LR Vyriausybėje, ir tai akivaizdžiai demonstruoja LRS Biudžeto ir finansų komiteto pirmininkas M. Majauskas.

Gavę Šiaulių miesto savivaldybės administracijos prašymą dėl lėšų numatymo 2022 m. biudžete koncertinės įstaigos „Saulė“ akustikos įrangos ir renovavimo darbams baigti, tai aptarėme su Šiaulių krašto bičiulių grupės nariais, per 50 Seimo narių savo parašais tam pritarė. Tam VIENINGAI pritarė LRS Kultūros komitetas, svarstydamas pristatomą kitų metų biudžetą, komiteto posėdyje savo argumentus išsakė Šiaulių meras A. Visockas, bet BFK posėdyje pirmininkas dėl šio klausimo net neleido balsuoti, taip viską „numesdamas“ į paskutinę galimybę – jam pritarti jau Seimo salėje. Bet kad 750 000 eurų suma „Saulėi“ atsirastų 2022 metų biudžete, reikia jau mažiausiai 71 Seimo nario valios. Laukti liko nedaug...

N. B. Kokias rinkėjų / valstybės problemas sprendėte pastaraisiais mėnesiais? Kas pavyko, o kas ne?

S. T. Kelta ir spęsta nemažai problemų. Mūsų frakcijos iniciatyva įregistravome įstatymo projektą, kurio tikslas – skirti nemokamus pietus visiems mokiniams, kurie mokosi mokyklose pagal pradinio ugdymo programą nevertinant gaunamų pajamų. Nemokamo pradinukų maitinimo išplėtimas buvo ir yra LVŽS programinis įsipareigojimas savo rinkėjui.

Tikimasi, kad nemokamas maitinimas visiems priešmokyklinių ir pradinių klasių vaikams sumažins socialinę bei emocinę atskirtį tarp pradinių klasių moksleivių. Taip pat būtų ugdomi teigiami moksleivių mitybos įpročiai ir užtikrinamas tinkamas moksleivių mitybos režimas. LVŽS frakcijos narių teigimu,

pradinių klasių moksleivių skaičius tendencingai mažėjo nuo 150 tūkst. (2009 m.) iki 116 tūkst. (2020 m.). Manoma, kad valstybės biudžeto išlaidos nemokamiems pietums visiems pradinukams ženkliai nepakis.

Šį rudenį pasiūlėme keisti bendrojo ugdymo vertinimo sistemą, kurioje dėmesys tektų ne baigiamiesiems egzaminams, o ir mokymosi vidurkiams, baigiamajam darbui bei neformaliajam ugdymui. Tai keičia ne tik požiūrį į mokymąsi, bet ir sudaro galimybes aukštosioms mokykloms bei būsimiems darbdaviams individualiai dirbti su būsimais studentais ir specialistais, o mokiniams – visus metus nuosekliai siekti žinių ir jas gilinti net ir dvyliktoje klasėje, kuri šiuo metu yra skiriama žinių kartojimui ir pasiruošimui egzaminams.

Šis modelis pakeistų pasenusį ir iš inercijos Lietuvoje vis dar veikiančią brandos vertinimą. Pagal šį modelį baigiamieji egzaminai sudarytų tik pusę viso „svorio“ norint gauti brandos atestatą, t.y. 50 procentų. Tuo metu 20 procentų būtų skiriama pažymių vidurkiams nuo 8 (pirmos gimnazinės) klasės, po 15 procentų sudarytų brandos darbas ir neformalus švietimas.

Siūloma skaičiuoti moksleivių vidurkius nuo 8 klasės ir nustatyti pereinamąjį laikotarpį iki 2027-ųjų dėl to, kad vaikai ir tėvai priprastų prie sistemos, būtų spėta suvienodinti moksleivių vertinimą skirtingose mokyklose.

Su savo padėjėjais sprendėme gyventojų problemas, kilusias dėl nesusikalbėjimo su daugiabučio namo administratoriumi. Gyventojai taip pat išreiškė susirūpinimą dėl Galimybių paso tvarkos taikymo. Kiti prašė Seimo nario kreiptis į Aplinkos ministrą dėl Valstybinės teritorijų planavimo ir statybos inspekcijos keliamų reikalavimų. Kai kurie piliečiai, gavę jiems nepalankius galutinės instancijos teismo sprendimus, kreipiasi į Seimo narį tikėdamiesi, jog Seimo narys užginčys teismo sprendimus.

Deja, tokiems tenka priminti, kad 114 Konstitucijos straipsnis aiškiai nurodo, jog „[...] Seimo narių ir kitų pareigūnų, politinių partijų, politinių ir visuomeninių organizacijų ar piliečių kišimasis į teisėjo ar teismo veiklą draudžiamas ir užtraukia įstatymo numatytą atsakomybę.“ Kita vertus, jei matome, kad atsiranda naujų aplinkybių, užklausas siunčiame atitinkamoms institucijoms, siūlome kreiptis į Seimo kontrolieriaus tarnybą.

N. B. Seime įregistravote pasiūlymą dėl Valstybinės kalbos konstitucinio įstatymo projekto NR. XIVP-880. Kas tai paskatino padaryti ir kokias nacionalines ir Europos Sąjungos kalbos politikos tendencijas, problemas ir numanomas rezultatus matytumėte?

S. T. Patikslinti, apibrėžti kai kurias nuostatas ir paskatino mano jau minėtos liberaliųjų, pasakytčiau, globalistinių jėgų pastangos klibinti, kėsintis į konstitucines vertybes, tarp kurių yra ir lietuvių kalba. Valstybė turi užtikrinti lietuvių kalbos – konstitucinės vertybės – apsaugą ir raidą, todėl siūlau tikslinti antrąją Preambulės dalį, nes ir Konstitucinis Teismas yra konstatavęs: „Konstitucinis valstybinės kalbos statuso įtvirtinimas reiškia, kad lietuvių kalba yra konstitucinė vertybė.“ (1999 m. spalio 21 d. nutarimas). Pristatau kelis pasiūlymus (jie paryškinti):

„Siekdamas, kad kiekvienas Lietuvos Respublikos pilietis mokėtų ir gerbtų lietuvių kalbą, o valstybė užtikrintų lietuvių kalbos **kaip konstitucinės vertybės apsaugos priemones**;“

„Lietuvos Respublikos Seimas, atsižvelgdamas į tai, kad lietuvių kalba yra **valstybinė kalba, Tautos kultūrinio ir socialinio tapatumo, pilietinės tautos integravimo, Tautos suvereniteto raiškos užtikrinimo** ir visuomenės vienijimo pagrindas, vienas iš svarbiausių valstybės vientisumo **ir jos nedalomumo** požymių, **piliečių lygiateisiškumo ir normalaus valstybės ir savivaldybių įstaigų funkcionavimo garantija**.“

Liberalai abejoja, ar apskritai reikia institucijų, kurios rūpinasi lietuvių kalba. Štai kodėl siūlau patikslinti sąvoką: „**Kalbos tvarkyba – valstybinės kalbos statusą ir lietuvių bendrinės kalbos vartojimo taisyklingumą užtikrinančių teisinių, finansinių ir organizacinių priemonių visuma, lietuvių kalbos norminimas ir normų sklaida, lietuvių kalbos išteklių gausinimas**.“

N. B. Ateityje politologai ir istorikai, vertindami 2020–2021 m. Lietuvos užsienio politiką, turės įvertinti ne tik Aštuonioliktosios Lietuvos Respublikos Vyriausybės programos prioritetinius projektus, tarp kurių ir projektas „Lietuva – laisvės ir demokratijos plėtros centras“, bet ir Seimo Užsienio reikalų komiteto pirmininko frazę, išsakytą LRT Aktualijų studijos laidoje „Kaip Kinija dar gali grasinti Lietuvai?“, „[...] mes esame tie, kurie faktiškai padedame suvienyti Vakarus esminiu dalyku, kuris ateityje bent 50 metų į priekį bus vienas iš svarbiausių.“ Ar Lietuva nedaro strateginės klaidos įsivaizduodama esanti sunkiasvorė geopolitikos žaidėja? O galbūt trūksta racionalių politikų, kurie žinotų ir tai, kaip ir kodėl II Lietuvos Vyriausybė, vadovaujama Ministro Pirmininko Mykolo Sleževičiaus, išmintingai atsisakė pretenzijų į Liepoją?

S. T. Primindamas tarpukario reikalus, neprovokuok santykių dar ir su Latvija krizės. Aišku, juokauju, svarbu, kad Lietuva turi prieigą prie Baltijos jūros, bet neužtektų abiejų rankų pirštų

susikačiuoti, kiek tų užsienio politikos klaidų darome šiandien. Kokie mes galime būti sunkiasvoriai geopolitikos žaidėjai, jei net nesugebame patys susitarti, kas – Prezidentas ar Premjerė turi atstovauti Lietuvai Europos Vadovų Taryboje. Kad nesame „sunkiasvoriai“, ne kartą išgirdome net iš savo valstybių partnerių vadovų, pvz., buvusio Prancūzijos prezidento J. Chiraco, kuris priminė, kad „Baltijos šalys praleido progą patylėti“. Gal todėl, kad dabartiniai Lietuvos užsienio politikos formuotojai Seime, Vyriausybėje yra jauni, nelabai patyrę ir subrendę diplomatiškai galynėtis su pasaulio didžiaisiais, darome aibes klaidų – nepatylime net kai ir labai verta, susipykti su Kinija, apsipykti su Sakartvelu, „baltarusiškų trąšų krizės“ situacijoje dviprasmiškai vertiname net partnerystę su JAV, neva mums svarbiau Europos Sąjungos sankcijų taisyklės Baltarusijai, o ne tokios, kokias numachišios JAV (pvz., kad sankcijos galioja tik naujoms sutartims).

Nežinau, ar labiau kenkia, ar padeda mūsų pasirinkta pozicija dėl santykių su Taivanu statuso. Kaip ir visos demokratinės šalys, palaikykime Taivano žmonių lūkesčius laikyti demokratinį procesą, bet ne skuba steikime ne Taipėjaus atstovybę Lietuvoje, kaip daro dauguma valstybių, o Taivaniečių atstovybę, taip tiesmukiškai konfrontuojant su oficialiąja Kinijos politika... Juk atsako ilgai nereikėjo laukti. Kinija sumažino santykių su Lietuva diplomatinį statusą, pranešė, kad Lietuvoje nebeišdavinės vizų...

Nutrūko tiesioginiai traukinių maršrutai, reikės ieškoti tarpininkų, taigi už Kinijos prekes mokėsime daugiau, Lietuvos verslininkai prarado milijonines sutartis, kurios buvo pasirašytos su Kinija, o ne su Taivanu, tad ir nukreipti savo produkciją ne į milijardinę Kiniją, o tik milijoninę Taivaną – tai yra nelygiaverčiai dalykai ir siūlymai. Lietuvos verslas Kinijoje tapo nepageidaujamas, todėl didžiausia pasaulio rinka mums tapo sunkiai pasiekama. To pasekmės neišvengiamai pajus kiekvienas Lietuvos gyventojas.

Susidaro įspūdis, kad karštakošiai mūsų užsienio politikos skelbėjai pirma pasako, o paskui galvoja, kas iš to bus. Vienas iš tokių – paskleista žinia apie Pekino žiemos Olimpinių žaidynių boikotavimą. Nukentės ne politikai, o sportininkai, juoba kad ir pasaulyje kalbama ne apie žaidynių galimą boikotą, o tik apie tai, kad kai kurios valstybės nesirengia į jas siųsti diplomatų, aukščiausias pareigas užimančių pareigūnų.

Štai kodėl LVŽS savo suvažiavime Marijampolėje paskelbė rezoliuciją, kuria kreipėsi į Prezidentą G. Nausėdą: „Lietuvos valstiečių ir žaliųjų sąjunga Suvažiavime patvirtino rezoliuciją, kuria reiškia nerimą dėl susidariusios situacijos valstybėje, ragina valdančiuosius nutraukti Lietuvai bei jos žmonėms žalą darančius veiksmus šalies vidaus ir užsienio politikoje. LVŽS kviečia LR Prezidentą būti Konstitucijos garantu ir toliau imtis aktyvios lyderystės, sprendžiant valstybės vidaus bei užsienio politikos klausimus, siekiant kelti Lietuvos žmonių optimizmą, gerinti socialinę ir psichologinę aplinką, pasitikėjimą mūsų valstybe tiek Lietuvos Tautos, tiek pasaulio valstybių mastu.“

N. B. Šiaulių miesto savivaldybės taryba 2021-12-02 posėdyje patvirtino Šiaulių miesto savivaldybės bendrojo ugdymo mokyklų tinklo pertvarkos 2021–2025 metų bendrąjį planą, pagal kurį Šiaulių suaugusiųjų mokykla nuo 2022-09-01 bus reorganizuojama prijungimo būdu, t.y. gimnazija bus prijungiama prie „Saulėtekio“ gimnazijos įsteigiant Suaugusiųjų mokymo ir Tardymo izoliatoriaus skyrius. Kaip vertinate šį politinį sprendimą, Suaugusiųjų mokyklos argumentus ir pastangas, ko iš šios istorijos galėtų pasimokyti kitų bendrojo ugdymo mokyklų, kurių steigėja yra Šiaulių miesto savivaldybė, bendruomenės?

S. T. Taip, teisingai pasakyta, kad tai ne gyventojų, o „politinis sprendimas“. Nebuvo išgirsti nei Suaugusiųjų mokyklos darbuotojų, moksleivių balsai, nei tarybos nario J. Pabrėžos, nei Z. Medžidovo argumentai, alternatyvūs siūlymai. Na o į mano, Seimo nario, raštą ir klausimus buvo atsakyta tik posėdžio dieną, tik prasidėjus Tarybos posėdžiui atsakymai buvo išsiųsti Tarybos nariams. O mano rašte – ne „emocijos“, kaip pasakė kai kurie Švietimo, kultūros ir sporto komiteto nariai (aišku, kad suinteresuoti). Aš ne prieš optimizacijas, bet jos turi būti pagrįstos rimtais argumentais. Ir čia negali įtakos daryti nei Seimo narys, nei ŠMSM, nes mokyklos tinklo pertvarka yra savivaldybės prerogatyva.

Bet yra daug klausimų be atsakymų: ar nepakanka, kad uždaroma (reorganizuojama) N. Valterio jaunimo mokykla; kodėl nesvarstytas atvirkštinis variantas – kad kažkas būtų jungiama prie Suaugusiųjų mokyklos, o ne ją aukoti?; kaip būtų, jei ne „Saulėtekio“, o Suaugusiųjų mokykloje dirbtų 4 miesto savivaldybės Tarybos nariai (visi – valdančiosios daugumos); kodėl mokykla kritikuojama, nors dėl kokybės Švietimo skyrius nėra pastaraisiais metais išsakęs jokių priekaištų, o pagrindinis priekaištas – per daug kvadratinį metrų vienam mokiniui.

Dar keistesni norai – nukreipti Šiaulių Rėkyvos progimnazijos mokinius į „Saulėtekio“ gimnaziją. Kodėl, juk ji arčiau būtų tik tuo atveju, jei per Rėkyvos ežerą būtų nutiestas tiltas. Be to, pastaraisiais metais pavyko ŠMSM įtikinti, kad Rėkyvos progimnazija auga, daugėja mokinių, skirtas didelis finansavimas mokyklai renovuoti, plėsti. Ar nepasikeis situacija po tokių sprendinių? Atkreipiu dėmesį –

aš nekritikuoju „Saulėtekio“ gimnazijos – ten dirba puikūs pedagogai, bet kalta rajono demografinė situacija. Aš kalbu apie demokratiją. O ji, kaip dažnam iš mūsų atrodo, kartais būna pavagiama. Taip atsitiko ir šį kartą – skubant, neišklausius visų nuomonių, argumentų.

N. B. Europos Komisija, reaguodama į dabartinius ir naujus COVID-19 iššūkius, tarp jų ir į Omicron variantą, kuris yra „globali grėsmė, reikalaujanti globalių veiksmų“, 2021 m. gruodžio 1 d. Komunikate pažymėjo: „Jau žinoma, kad vakcinacija sumažina infekcijos tikimybę ir yra labai efektyvi palengvinant sunkią ligą ir išvengiant mirties. Skiepijimas nesiūlo visiškos apsaugos nuo infekcijos, ir paskiepyti žmonės, jei jie yra infekuoti, taip pat gali perduoti ligą. Tačiau užsikrėtę paskiepyti žmonės yra dar toli nuo reliatyviai švelnaus COVID 19 atvejo. Kitais žodžiais, skiepijimas labai reikšmingai sumažina kiekvieno šansus sunkiai susirgti COVID-19 liga.“ Kodėl tokios objektyvios informacijos nepateikia mūsų valdžios institucijos ir žiniasklaida, pasirinkę gąsdinimo, bauginimo ir baudimo strategiją?

S. T. Nekalbėsiu apie minimumus globalius veiksmus, kuriuos išvadoje ir rekomendacijose pateikia ir pateiks Lietuvos sveikatos apsaugos ministerija, Vyriausybės darbo grupės, Nacionalinis visuomenės sveikatos centras prie Sveikatos apsaugos ministerijos.

Mūsų siūlymai yra paprastesni. LVŽS frakcijos nariai siūlome nedelsiant įgyvendinti šias praktines vakcinacijos skatinimo priemones: 1. Išplėsti galimų išmokų pasiskiepijus gavėjų grupę iki siūlytų 65+; 2. Užtikrinti, kad kiekviena poliklinika ir šeimos gydytojo kabinetas turėtų vakciną. Šiuo metu turint vakcinų perteklių nėra jokios būtinybės vengti dalies nepanaudotų vakcinų utilizavimo, jei neateitų visi kviestieji pasiskiepyti; 3. Užtikrinti, kad nedelsiant būtų koreguojami reikalavimai vaistinėms ir skiepytis būtų galima visose vaistinėse, kuriose dirba vaistininkas; 4. Užtikrinti, kad pas kiekvieną nepasiskiepijusį senjorą skiepijimo komanda apsilankytų asmeniškai.

Siūlome kurti pakankamas finansines paskatas medikams, skatinančias tokią veiklą pagal galimybes vykdyti ir savaitgalį. Ministerija privalo imtis lyderystės ir procesų koordinavimo, nuolat stebint vakcinacijos procesus savivaldybėse ir imtis aktyvių veiksmų bei pagalbos teikimo ten, kur procesas nėra sklandus.

N. B. Ko palinkėtumėte šiauliečiams, Šiaulių krašto žmonėms artėjančių šv. Kalėdų proga?

S. T. Laiko ratas nenumaldomai bėga. Mylėki(t)me vieni kitus: saviškius, kaimynus, savo krašto žmones. Dalinkimės džiaugsmu, užjauškime nelaimėse, kurių, deja, neišvengiame.

Linkiu ne tik su artimuoju dalytis džiaugsmu, šviesa ir viltimi, kurią pasauliui dovanoja Kristaus gimimas. Sugrįžkime prie paprastumo, kuklumo ir tikrumo, žinodami, kad Dievas visada yra su mumis.

Linkiu Jums įdomių, atgaivinančių ir įsimintinų 2022-ųjų metų, kuriuos įprasmingime kartu kūrybingai minėdami Lietuvos Respublikos Seimo paskelbtus atmintinus metus.

Sveikų, prasmingų, viltingų Jums artėjančių 2022-ųjų metų!

Dėkoju už pokalbį!

Seimas yra priėmęs keturiolika nutarimų dėl 2022 metų:

Seimo nutarimą Nr. XIV-148 „Dėl 2022 metų paskelbimo Lietuvos karaimų metais“;

Seimo nutarimą Nr. XIV-314 „Dėl 2022 metų paskelbimo Savanorystės metais“;

Seimo nutarimą Nr. XIV-306 „Dėl 2022 metų paskelbimo Lietuvos krepšinio šimtmečio metais“;

Seimo nutarimą Nr. XIV-312 „Dėl 2022 metų paskelbimo „Lietuvos Katalikų Bažnyčios Kronikos“ metais“;

Seimo nutarimą Nr. XIV-311 „Dėl 2022 metų paskelbimo Lietuvos jaunimo metais“;

Seimo nutarimą Nr. XIV-310 „Dėl 2022 metų paskelbimo Jono Meko metais“;

Seimo nutarimą Nr. XIV-310 „Dėl 2022 metų paskelbimo Sūduvos metais“;

Seimo nutarimą Nr. XIV-309 „Dėl 2022 metų paskelbimo Pranciškaus Skorinos metais“;

Seimo nutarimą Nr. XIV-308 „Dėl 2022 metų paskelbimo Lietuvos universitetų metais“;

Seimo nutarimą Nr. XIV-307 „Dėl 2022 metų paskelbimo Gyvūnų gerovės metais“;

Seimo nutarimą Nr. XIV-316 „Dėl 2022 metų paskelbimo Monsinjoro Kazimiero Vasiliausko metais“;

Seimo nutarimą Nr. XIV-305 „Dėl 2022 metų paskelbimo Lietuvos Valstybės Konstitucijos metais“;

Seimo nutarimą Nr. XIV-304 „Dėl 2022 metų paskelbimo Romo Kalantos metais“;

Seimo nutarimą Nr. XIV-303 „Dėl 2022 metų paskelbimo Ievos Simonaitytės metais“.

LIETUVOS AKTUALIJA: PATOBULINTAS 2022 METŲ VALSTYBĖS BIUDŽETO PROJEKTAS

Valstybės ir visuomenės saugumui papildomai siūloma skirti 59 mln. eurų. Bendrai krašto apsaugai skiriamų lėšų dalis sudarys 2,05 proc. nuo Bendrojo vidaus produkto (BVP).

Dėl situacijos pasienyje su Baltarusija asignavimai didinami 19,5 mln. eurų, iš kurių fizinio barjero statybai skiriama 12,7 mln. eurų, tačiau bendra šiam objektui skirta 150 mln. eurų suma nesikeičia.

Igyvendinant Nacionalinę susitarimą dėl švietimo, skiriame papildomai 20 mln. eurų moksliniams tyrimams ir eksperimentinei plėtrai.

Viešojo sektoriaus darbo užmokesčio didinimui ir šį rudenį Seimo pakoreguotų vadovų atlyginimų mažų koeficientų didinimui numatyta papildomai skirti 4,8 mln. eurų.

Vyriausybė, atsižvelgdama į reikšmingai išaugusias šildymo kainas dėl pabrangusių dujų ir elektros, papildomai skiria 16 mln. eurų savivaldybėms būsto šildymo kompensacijoms.

Šalies įmokoms į Europos Sąjungos biudžetą kitamet papildomai numatoma 24,4 mln. eurų.

Kultūrai ir istorinės atminties stiprinimui numatyti 4,4 mln. eurų, iš kurių lėšas ketinama skirti bibliotekų fondams finansuoti, atlikėjų kompensaciniam atlyginimui, istorinės atminties projektams bei nacionalinėms ir Vyriausybės kultūros ir meno premijoms.

Galiausiai įvertinus patobulintą biudžeto projektą, valdžios sektoriaus deficitas sudarys 3,3 proc. bendrojo vidaus produkto (BVP).

Patobulintame įstatymo projekte 2022 metų valstybės biudžeto pajamos, įskaitant Europos Sąjungos ir kitos tarptautinės finansinės paramos lėšas, sudaro 14 380,9 mln. eurų.

DARBAS TAUTOS ATSTOVYBĖJE

„Akivaizdu, kad problema rimta. Bet akivaizdu, kad siekiama stiproškai praplėsti tą viešųjų asmenų sąrašą, man atrodo, ne visada įvertinus galimus asmenų teisinius pažeidimus. Gerbiamasis pranešėjas, ar jums neatrodo, kad čia yra truputį išrandamas dviratis, ar nepakanka pateikti viešojo asmens principą, kurį puikiai išaiškino Konstitucinis Teismas dar 2002 metais?“

„Gerbiamą premjerę, aš suprantu, kad jūs į valias turite spręstinių problemų ir be manęs. Tačiau ar negalite pagelbėti, kad susėstų du ministrai, aplinkos ministras ir švietimo ministras, ir išspręstų vieną problemą. Į mane kreipėsi mokslininkai, gamtininkai, susirūpinę, kad rekreacinėse zonose, saugomose teritorijose, pažintiniuose takuose visiškai panaikinti mokslininkų etatai. Ir jie susirūpinę, kad kai rengiami projektai už milijoninius pinigus, tie visi pažintiniai takai, aišku, reikalingi, naikinamos radimvietės, retos augalijos, gyvūnijos rūšys, nes visiškai nėra kas pataria tiems rengėjams, neliko mokslininkų etatų.“

RINKĖJAI

ORIGINALAS NEBUS SIUNČIAMAS

LIETUVOS RESPUBLIKOS SEIMO NARYS

Gedimino pr. 53, 01109 Vilnius Tel. (8 5) 239 6615, Mob. 8 668 42 143 El. p. stasys.tumenas@lrs.lt

Šiaulių miesto savivaldybės administracijos
Direktoriui Antanui Bartuliui,
Šiaulių miesto savivaldybės Švietimo, kultūros
ir sporto komitetui,
Šiaulių miesto savivaldybės tarybos nariams

2021-11-18 Nr. SN(T4)-
S(A)-9

DĖL ŠIAULIŲ MIESTO SAVIVALDYBĖS BENDROJO UGDYMO MOKYKLŲ TINKLO PERTVARKOS 2021–2025 METŲ BENDROJO PLANO PROJEKTO

Į mane, Lietuvos Respublikos Seimo narį Stasį Tumėną, kreipėsi Šiaulių suaugusiųjų mokyklos bendruomenės nariai, pristatę ir paaiškinę sprendimą „[...] nepritarti Suaugusiųjų mokyklos, kaip juridinio vieneto, likvidavimui ir prijungimui prie „Saulėtekio gimnazijos“¹, išsakę pagrįstų argumentų, kodėl Šiaulių suaugusiųjų mokyklos, viešojo juridinio asmens, reorganizavimas prijungimo būdu prie „Saulėtekio“ gimnazijos nepadės įgyvendinti Lietuvos Respublikos švietimo įstatyme įteisinto veiksmingumo principo, neleis racionaliai optimizuoti Šiaulių miesto savivaldybės mokyklų tinklo, nesudarys sąlygų, reikalingų tenkinti viešąjį interesą, t.y. kokybiškai vykdyti suaugusiųjų švietimo programas Šiauliuose.

Lietuvos Vyriausybės 2011 m. birželio 29 d. nutarimo Nr. 768 „Dėl Mokyklų, vykdančių formaliojo švietimo programas, tinklo kūrimo taisyklių patvirtinimo“ (toliau – Taisyklės) 5 punkte reglamentuota, kad „[r]eorganizuojant, likviduojant Mokyklas, pertvarkant jų struktūrą, pertvarkant valstybines ir savivaldybių Mokyklas, **atsižvelgiama į Mokyklų bendruomenių nutarimus** [išskirta – S. T.], jeigu jie neprieštaruja Taisyklėms.“²

Beje, minėtas nutarimas yra poįstatyminis teisės aktas, kurio nuostatos negali pakeisti ar konkuruoti su Švietimo įstatymo normomis, kurios, be kita ko, nustato lygių galimybių principą (šis suponuoja socialiai teisingą švietimo sistemą, kiekvienam asmeniui laiduoja švietimo prieinamumą etc.), kurio negali ignoruoti ir (ar) pakeisti Mokyklų, vykdančių formaliojo švietimo programas, tinklo kūrimo taisyklės.

Šiaulių miesto savivaldybės bendrojo ugdymo mokyklų tinklo pertvarkos 2021–2025 metų bendrojo plano projektas (toliau – Projektas), jame išdėstyti teiginiai, Šiaulių suaugusiųjų mokyklos

¹ „Sprendimas Dėl Šiaulių miesto savivaldybės bendrojo ugdymo mokyklų tinklo pertvarkos 2021–2025 metų bendrojo plano projekte numatyto Šiaulių suaugusiųjų mokyklos reorganizavimo“, 1. p.

² „Dėl Mokyklų, vykdančių formaliojo švietimo programas, tinklo kūrimo taisyklių patvirtinimo“, 3 p. Prieiga internetu: <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/TAIS.402875/asr>.

reorganizavimo prijungimo būdu pagrindai ir aplinkybės, argumentuota mokyklos bendruomenės pozicija kelia pagrįstų abejonių, todėl prašau atsakyti į šiuos klausimus:

1) Kaip konkrečiai Šiaulių suaugusiųjų mokyklos reorganizacija prijungimo būdu siejasi su Šiaulių miesto savivaldybės bendrojo ugdymo mokyklų tinklo pertvarkos 2021–2025 metų bendrojo plano projekto strateginiu tikslu, uždaviniais ir prioritetais?;

2) Kokių konkrečių bendrųjų ir (ar) specialiųjų kriterijų ir rodiklių, keliamų mokykloms, vykdančioms bendrojo ugdymo programas, 2016–2020 m. neatitiko Šiaulių suaugusiųjų mokykla (įskaitant Tardymo izoliatoriaus skyrių)?;

3) Kokia metodika apskaičiuotas prognozuojamas Šiaulių suaugusiųjų mokyklos (įskaitant Tardymo izoliatoriaus skyrių) mokinių skaičius 2021–2025 metais?;

4) Ar įvykdžius Šiaulių suaugusiųjų mokyklos reorganizaciją prijungimo būdu Šiaulių miesto savivaldybės bendrojo ugdymo mokyklų tinkle apskritai liks gimnazijos tipo suaugusiųjų gimnazija, vykdanči suaugusiųjų švietimo programas? Ar jos nelikus, nebūtų paneigta Švietimo įstatyme (28 straipsnio 1 dalyje) nustatyta Švietimo teikėjų tinklo paskirtis?

5) Ar rengiant Projektą buvo svarstoma Šiaulių suaugusiųjų mokyklos reorganizacijos alternatyva (-os)? Jeigu taip, kokia (-ios)? Gal racionaliau būtų „Saulėtekio“ gimnaziją reorganizuoti sujungimo būdu – sujungti su kita miesto gimnazijos tipo gimnazija, atsižvelgiant į Projekte išdėstytus duomenis?;

6) Kada konkrečiai ir kokiomis formomis Šiaulių miesto savivaldybės bendrojo ugdymo mokyklų tinklo pertvarkos 2021–2025 metų bendrojo plano projektas ir jo priedų projektai inicijavimo stadijoje buvo viešai derinami su Šiaulių suaugusiųjų mokyklos bendruomene?;

7) Kada Šiaulių miesto savivaldybės bendrojo ugdymo mokyklų tinklo pertvarkos 2021–2025 metų bendrojo plano projektas ir jo priedų projektai buvo pateikti visuomenei, informuojant apie vykstančius procesus?;

8) Projekte numatoma bendrojo ugdymo tinklo efektyvinimo priemonė: „mokyklose, turinčiose laisvų patalpų, steigiamos suaugusiųjų klasės arba suaugusiųjų mokymo skyriai, priešmokyklinio ugdymo grupės.“³ Kaip suaugusiųjų mokymo Šiauliuose decentralizacija prisidės prie ugdymo kokybės kėlimo, ugdymo ir aplinkos išlaidų taupymo, mokytojų, dirbančių pilnu darbo krūviu, skaičiaus didinimo? Be to, atkreiptinas dėmesys, kad mokyklų skyriai, kaip numato Taisyklių 14 punktas, „[...] steigiami tobulinant organizacinę struktūrą“, t.y. vykdančios tos pačios mokyklos struktūros pertvarką⁴.

³ „Šiaulių miesto savivaldybės bendrojo ugdymo mokyklų tinklo pertvarkos 2021–2025 metų bendrasis planas“, 17 p.

⁴ Dėl Mokyklų, *op. cit.*, 4 p.

Man, Šiaulių miesto rinkėjų pasitikėjimą turinčiam ir atsakomybę jaučiančiam Seimo nariui, rūpi Šiaulių miesto savivaldybės švietimo įstaigų tinklo kokybė, racionalūs ir skaidrūs sprendimai, teisėti švietimo bendruomenės lūkesčiai ir viešasis interesas.

Kviečiu Šiaulių miesto savivaldybės tarybą, Šiaulių suaugusiųjų mokyklos savininko teises ir pareigas įgyvendinančią instituciją, dar kartą įvertinti poreikį reorganizuoti Šiaulių suaugusiųjų mokyklą, ieškoti teisinių būdų, kaip ją išsaugoti ir stiprinti, atsižvelgiant ir į šiauliečių poreikius, į mokyklos bendruomenės argumentus, į šimtametę mokyklos tradiciją, į socialinės atskirties mažinimo prioritetą.

Apskritai Šiaulių miesto savivaldybės bendrojo ugdymo mokyklų tinklo pertvarkos 2021–2025 m. tikslas pirmiausia turėtų būti siejamas su ugdymo kokybės kėlimu, mokytojų darbo krūvio didinimu, mokinių pasiekimų gerinimu. Taip pat svarbu atsižvelgti į „EBPO Lietuvos įgūdžių strategijoje“ (2021) Lietuvai pateiktas galimybes ir rekomendacijas, į faktą, kad „[v]is dėlto švietimo ir mokymo programose dalyvauja palyginti nedaug suaugusiųjų. Suaugusiųjų motyvacija mokytis gana žema, o daugelis norinčiųjų mokytis susiduria su kliūtimis.“⁵

Prašyčiau atsakymą siųsti man raštu.

Seimo narys

Stasys Tumėnas

⁵ „EBPO Lietuvos įgūdžių strategija“, 2021, 15 p. Prieiga internetu: <https://www.oecd.org/skills/centre-for-skills/OECD-Skills-Strategy-Lithuania-Report-Summary-Lithuanian.pdf>.

(NE)ŽINOMA ŠIAULIŲ ISTORIJA (5): KALĖDOS TARPUKARIU

Adventas ir šv. Kalėdų laukimas – taikos, ramybės ir susitaikymo laikotarpis. Metų pabaigos šventės minimos jau daugelį amžių, tačiau su kiekvienu laikmečiu keičiasi ir šventimo tradicijos. O kaip didžiosios metų šventės buvo minimos prieš 100 metų tarpukario Lietuvoje?

1930 m. žiema Šiauliuose. Aut. Kazimieras Skerstonas

Neabejotinai vienas pagrindinių Kalėdų atributų – šventinė eglė ir jos puošimas. Lietuvoje, kaip ir visoje Europoje, eglutės dekoravimas pradėjo plisti tik XIX a., bet pirmiausia atėjo į dvarų kultūrą, pas aristokratus ir turtingus miestiečius. Valstiečių namus ir valstietišką kultūrą Kalėdų eglutės pasiekė vėliau: ketvirtajame XX a. dešimtmetyje.

1925 metais mūsų šalyje priimtas švenčių įstatymas, pagal kurį šventinėmis dienomis pripažintos abi Kalėdų dienos ir Naujieji metai. Kūčios tuo laiku nebuvo šventinė diena, tačiau per ją valstybės ir savivaldybių įstaigose nedirbta.

Tarpukario žiniasklaidoje Kalėdų medis dažnai pavadinamas *eglele*, *eglaite*. Galima teigti, jog eglutės puošimo tradicija išplito trečiajame dešimtmetyje mokyklose, kai Švietimo ministerija pateikė mokykloms rekomendacijas puošti kalėdines eglutes. Tam tikslui mokyklose buvo rengiami žaismingi žiburėliai. Eglutės šventėje apsilankydavo ir Kalėdų senelis su ilga barzda.

Inteligentų ir kitų svarbių visuomenės asmenų dalyvavimas tokiuose renginiuose buvo pageidaujamas ir laukiamas. Minima, kad ne viena tokia Kalėdinė vaikų šventė būdavo užbaigiama himno giedojimu. Pamažu Kalėdų eglutė iš mokyklų atkeliavo į miestiečių ir kaimo gyventojų namus. Visa tai netruko patraukti komercijos atstovų bei ūkininkų dėmesio, kurie iš pradžių miestuose buvo pagrindiniais eglučių aprūpintojais.

Tuo metu kaimuose vyravo tradicija, jog Kūčių dieną eglutę iš artimiausiai esančio miško parnešdavęs šeimos vyras. Po kurio laiko valdžios atstovai, susirūpinę masiškai pradėtomis kirsti eglutėmis, ėmė taikyti apribojimus ir draudimus. Šis klausimas sukėlė nemažai diskusijų, paskirstęs nuomones į dvi priešingas pozicijas: palaikantys ir prieštaraujantys šiai dar pakankamai neseniai atsiradusiai naujovei.

Eglutės puošimo tradicija skatino naujos tautodailės šakos atsiradimą – papuošalų darymą. Puošimui buvo naudojami šiaudinukai, dirbiniai iš kiaušinio lukšto, tešliniai kepiniai ir karpiniai. Eglutės buvo puošiamos Kalėdų išvakarėse namie keptais sausainukais, obuoliais, iš šiaudų pintais ar kitokiais pačių pasigamintais žaisliukais, vėliau atsirado stikliniai žaislai – tviskančios figūrėlės, laikrodžiai, bumbulai.

Šventiškai papuošta eglė Vilniaus gatvėje Šiauliuose. Aut. Kazimieras Skerstonas, 1936 m.

Artėjančių švenčių proga žiniasklaidos publikacijų antraštės mirgėdavo nuo kasmet besikartojančių sveikinimo šūkių „Sveiki sulaukę Šv. Kalėdų švenčių!“. Šventiniuose laikraščiuose numeriuose gausu krikščioniškų eilėraščių, juos iliustruojančių paveikslėlių. Akcentuota ir krikščioniška moralės etika, perteikiant filosofų ir kitų garsių žmonių pamąstymus dorovinės etikos klausimais. Šiuo laikotarpiu žmonės svečiuojasi vieni pas kitus, ruošia šventinius vakarus ir pasisėdėjimus.

Žiemos šventės siejamos su taika ir ramybe, kurių troškimas rodo atmintyje dar užsilikusias karo metų atneštas negandas. Galima pastebėti, kad laikraščiuose aprašytose šventėse neretai įterpiamas ne tik religinis, kas atrodytų suprantama, bet, ypač pirmaisiais tarpukario metais, ryškiai atspindimas ir politinis kontekstas. Politinė situacija atsispindi ir Kūčioms skirtame eilėraštyje: „Sėdos Lietuva motulė Kūčių valgyt / Su sūneliu Panevėžiu, Kaunu... / Su dukrelėm Klaipėda, Palanga.../ Ko motulė Lietuva vis liūdi? / Laukia nesulaukia tėvo Vilniaus!.. / Jau septintos Kūčios kaip jo nėra.“

Pirmieji artėjančių švenčių pranašai anuomet (kaip ir šiandien) buvo vienas už kitą geresnius dovanų pasiūlymus teikę prekybininkai. Svarbus Kalėdų švenčių akcentas – išradingai, skoningai dekoruotos parduotuvių vitrinos. Savininkai tam darbui kviesdavosi žinomus menininkus, dizainerius. Šiauliuose labiausiai išpuošta būdavo Vilniaus gatvė, dabartinis pėsčiųjų bulvaras. Vilniaus gatvės puošimą pramonininkai neretai patikėdavo Gerardui Bagdonavičiui. Didysis sujudimas prasidėdavo likus mėnesiui iki Kalėdų. Prekybininkai siūlė įsigyti *ridikiulių*, šilkinį kojinių, kaklaraiščių, įvairaus apavo. Populiarios dovanos artimiesiems buvo vynas, kumpiai, žąsys, antys, kalakutai. Vaikams buvo perkama saldinių, šokolado ir kitokių saldžių gėrybių.

Kūčios ir Kalėdų pirmoji diena buvo švenčiama šeimoje. Prie Kūčių stalo visi sėdavo pirmajai žvaigždei pasirodžius. Anksčiau ant Kūčių stalo būdavo lygiu sluoksniu paskleidžiamas glėbelis smulkaus šieno. Stalas su šienu užtiesiamas balta staltiese, puošiamas žvakėmis bei eglių šakelėmis. Tai primindavo, kad Jėzus gimė tvartelyje ir gulėjo ėdžioje ant šieno. Etnologai teigia, kad šienas

Kūčių stalui specialiai buvo ruošiamas dar prieš vasaros saulėgrįžos šventę: kad kvėpėtų, į jį įmaišydavo sausų mėtų, pridėdavo šiaudų, įberdavo grūdų.

Šventiškai papuošta B. Poškaus avalynės krautuvės Šiauliuose vitrina. Aut. G. Bagdonavičius, XX a. 4 dešimtme.

Buvo sakoma, kad prieš sėdant prie Kūčių stalo, pirmiausia reikia išvalyti savo aplinką ir dvasią – namus sutvarkyti, skolas atiduoti, atsiprašyti, jei ką nors buvai įžeidęs ar nuskriaudęs. Katalikas turi rasti laiko išpažinčiai, kitų tikėjimų atstovai – savo religinėms apeigoms. Kadangi tai šeimos, vienybės šventė, stengiamasi, kad visa šeima sueitų, padėtų ruošti stalą. Anksčiau Kūčių valgiai simbolizuodavo tai, ką kiekvienas uždirbo per metus. Ūkyje vieni rūpindavosi javais, kiti – daržais, treči – sodais, o metų pabaigoje sudėdavo savo darbo vaisius.

Svarbus ritualas – pasidalijimas kalėdaičiu, Dievo pyragu. Dalijantis tinka dėkoti vieni kitiems už tai, ką gera gavome praėjusiais metais. Kalėdaitį dažniausiai dalija namų šeimininkas. Anksčiau tai būdavo tėvas ar senelis. Tai turėtų būti žmogus, kuris šeimoje, giminėje turi didžiausią autoritetą, yra labiausiai gerbiamas. Tas, kuris laužo kalėdaitį, duoda ženklą, kada galima ragauti valgius, padėtus ant stalo. Po to dera linkėti gero ateinančiais. Vakarienei pasibaigus, stalas nenukraustomas. Senovėje buvo tikima, kad naktį apsilankiusios protėvių vėlės paragauja visų valgių. Iš tiesų svarbiausia, kad visa šeima susirinktų prie stalo. Esminis dalykas – prisiminti, kad Kūčios yra mūsų padėkos šventė už tai, ką iš protėvių gavome, ką turime ir kuo dabar galime didžiuotis.

Šaltiniai ir literatūra

Dusevičiūtė Gintarė, *Kalendorinių švenčių tradicijos sampratų kaita Lietuvoje XX–XXI a. pr.: magistro darbas*, Kaunas: Vytauto Didžiojo universitetas, 2012.

„Kaip tarpukariu šiauliečiai Kalėdas šventė“. Prieiga internetu: http://www.snaujienos.lt/miesto-gyvenimas/42212-kaip-tarpukariu-siaulieciai-kaledas-svente-2?fbclid=IwAR3sPeKp_xmazuZiMgZLoRpV96j1qBO6NWXFPAOk3gveZ3uJ6X2Ps3tXpM.

Kulikauskas Gediminas, „Lietuvio kodas: įpročiai ir būdas senovės lietuvių prieš 100 metų“, Vilnius. Tyto alba, 2018.

„Kūčios – be silkės, kisieliaus, žirnių?“ Prieiga internetu: <https://www.lrytas.lt/skonis/gurmanu-klubas/2008/12/24/news/kucios-be-silkes-kisieliaus-zirniu-5857451>.

„Kūčių šventimas senovės Lietuvoje: ar žmonės išties tikėjo, kad naktį prabyla gyvuliai?“. Prieiga internetu: <https://www.15min.lt/naujiena/aktualu/lietuva/pokalbis-su-etnologu-apie-kucias-kaip-jas-isties-svente-senoves-lietuviai-ir-kodel-krikscionybe-laikė-velnio-pramanu-56-899674>.

Parengė istorijos ir politikos magistras, Seimo nario padėjėjas Tautvydas ELIJOŠIUS

ŽINIASKLAIDA

<https://www.skrastas.lt/politiku-tribuna/kelias-nr-4009-arba-ka-gali-ir-ko-ne-seimo-nariai>

https://www.lrs.lt/sip/portal.show?p_r=36002&p_k=1&p_t=278932

<https://www.facebook.com/Stasys.Tumenas.LRS/videos/2019308104906945>

<https://www.skrastas.lt/atolankos/nezinomas-pranciskus-skorina-ir-ldk-paveldas>

<https://www.tv3.lt/naujiena/lietuva/sovietmeciu-pasiteisino-seimo-nariai-siulo-mokytojams-dirbti-pagal-paskyrima-ministerija-parengt-panasia-sistema-n1127980>

KOMUNIKACIJA

Lietuvos Respublikos Seimo nario Stasio Tumėno kabineto adresas Vilniuje:

Lietuvos Respublikos Seimas
Gedimino pr. 53, 01109 Vilnius
III rūmai 301 kabinetas
Tel. (8 5) 239 6615
El. p. stasys.tumenas@lrs.lt

Padėjėja Vilniuje

Monika Šiaudinytė: tel. (8 5) 239 6615, el. p. monika.siaudinyte@lrs.lt;

Visuomeninis konsultantas

Tomas Butvilas: el. p. tomasvilas@gmail.com;

Lietuvos Respublikos Seimo nario Stasio Tumėno biuro adresas Šiauliuose:

Aušros al. 15, 76299 Šiauliai (I aukštas). Valstybės lygio ekstremaliosios situacijos laikotarpiu prašytume registruotis ir problemą išsakyti telefonu / el. paštu.

Padėjėjai Šiauliuose:

Nerijus Brazauskas (Šiauliuose): mob. 8 612 02 941, el. p. nerijus.brazauskas@lrs.lt;
Tautvydas Elijošius (Šiauliuose): mob. 8 612 04 056, el. p. tautvydas.elijosius@lrs.lt;

Socialiniai tinklai:

<https://www.facebook.com/Stasys.Tumenas.LRS/>

<https://www.youtube.com/channel/UCwN1Y0KTvhz-5Mtkx98wWlw>

Microsoft Teams platforma:

Seimo nario Stasio Tumėno biuras Šiauliuose

Mobilioji naujienlaiškio versija: <https://bit.ly/33MrOzD>

Naujienlaiškyje panaudotos Lietuvos Respublikos Seimo kanceliarijos, Stasio Tumėno, Šiaulių „Aušros“ muziejaus nuotraukos.

Naujienlaiškį parengė Seimo nario Stasio Tumėno komanda.

Atsakingasis redaktorius – Nerijus Brazauskas.